



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ



Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 3: «Εκπαιδεύσεις» και «σπουδές» σχετικές με
την Παιδαγωγική της Ειρήνης

Κυριάκος Μπονίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Άδειες Χρήσης

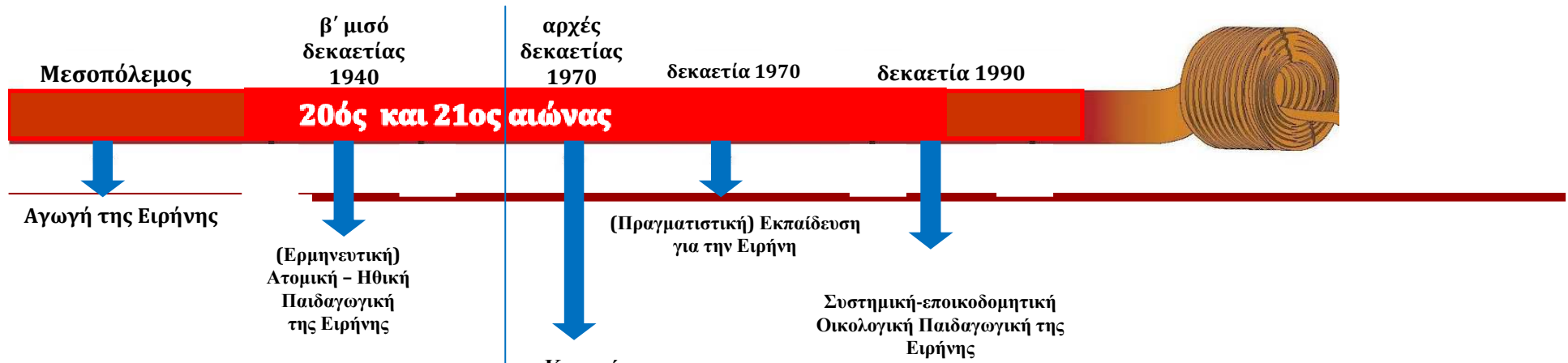
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.





Στον αγγλοαμερικανικό χώρο ⇒ «Εκπαιδεύσεις»:

- Εκπαίδευση για την Ανάπτυξη
- Εκπαίδευση για την Επίλυση των Συγκρούσεων
- Εκπαίδευση για τον Αφοπλισμό
- Αντιρατσιστική Εκπαίδευση
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- Αντισεξιστική Εκπαίδευση
- Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/για την Αειφόρο Ανάπτυξη
- Προσωπική και Κοινωνική Εκπαίδευση
- Παγκόσμια Εκπαίδευση
- Διεθνής Εκπαίδευση

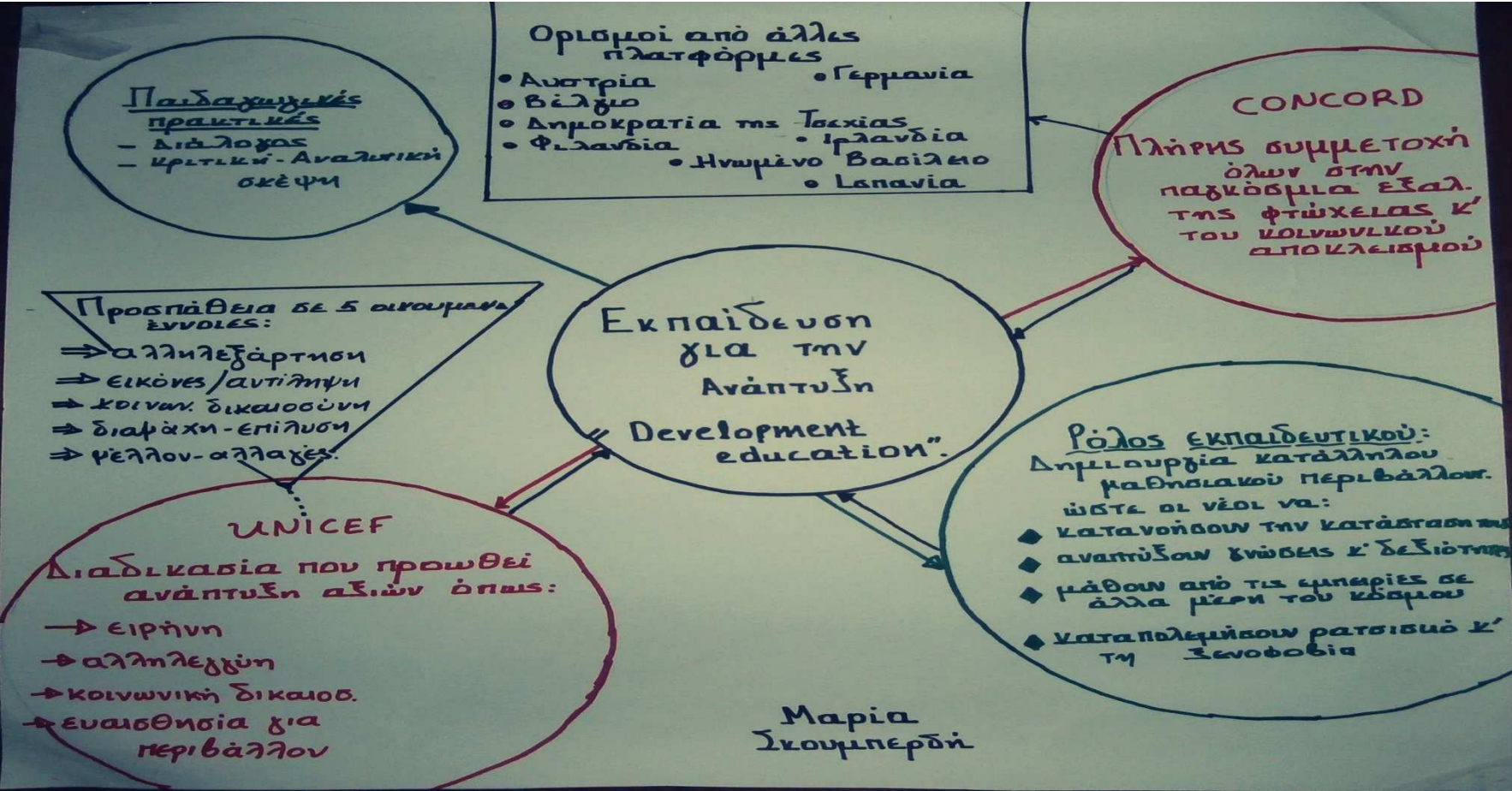
«Σπουδές

- Σπουδές Ειρήνης
- Παγκόσμιες Σπουδές
- Σπουδές για τον Τρίτο Κόσμο και την Ανάπτυξη
- Σπουδές για το Περιβάλλον
-

Εκπαίδευση για την ανάπτυξη

Μαρία Σκουμπερδή

Εννοιολογικός χάρτης



Ορισμός

- Η Εκπαίδευση για την Ανάπτυξη είναι μια διαδικασία που προωθεί την πλήρη συμμετοχή όλων των πολιτών στην παγκόσμια εξάλειψη της φτώχειας και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού (Bourn, 2005).

Εκπαίδευση για την ανάπτυξη (1/2)

- Επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στις πέντε **οικουμενικές έννοιες**, που είναι:

A. η αλληλεξάρτηση

B. οι εικόνες για τον «εαυτό» και τον «άλλο» και η αντίληψη

Γ. η κοινωνική δικαιοσύνη

Δ. η ειρήνη

Ε. το μέλλον και οι αλλαγές

Εκπαίδευση για την ανάπτυξη (2/2)

- Όσον αφορά στις παιδαγωγικές πρακτικές προωθείται ο διάλογος και αναπτύσσεται ένα πλαίσιο για κριτική-αναλυτική σκέψη γύρω από γνωστικές, κοινωνικές, πρακτικές δεξιότητες, αξίες και συμπεριφορά.
- Ο ρόλος του/-ης εκπαιδευτικού είναι να δημιουργεί ένα μαθησιακό περιβάλλον που θα επιτρέπει στους μαθητές και στις μαθήτριες να αξιολογούν το υπό συζήτηση θέμα και στη συνέχεια να κάνουν τις συνδέσεις μεταξύ της δικής τους ζωής και των άλλων ανθρώπων στα λοιπά μέρη του κόσμου με τελικό σκοπό την πραγματική κατανόηση των αιτιών της ανισότητας και την εξασφάλιση κοινωνικής αλλαγής (<http://www.ideaonline.ie/content/about-development-education>).

Συμπερασματικά

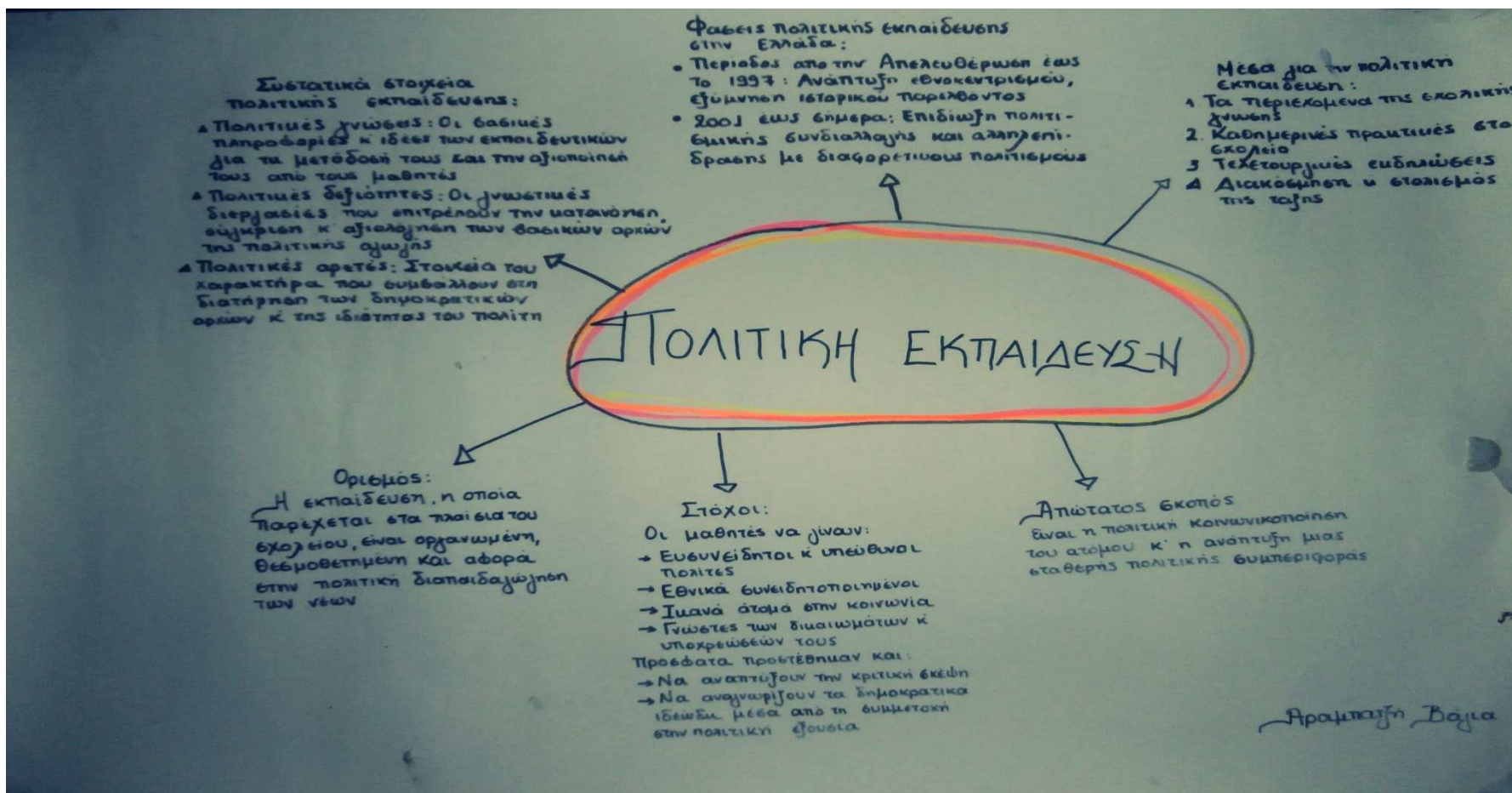
Η Εκπαίδευση για την Ανάπτυξη αποτελεί το κλειδί για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών προκλήσεων του αιώνα μας, καθώς μέσω αυτής καθίσταται δυνατό οι νέοι και οι νέες να:

- Κατανοήσουν την κατάστασή τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.
- Αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις για να ερμηνεύσουν τα γεγονότα που επηρεάζουν τη ζωή τους.
- Μάθουν από τις εμπειρίες σε άλλα μέρη του κόσμου.
- Καταπολεμήσουν τον ρατσισμό και τη ξενοφοβία.
- Διευρύνουν τους ορίζοντές τους.

Πολιτική Εκπαίδευση

Βάγια Αραμπατζή

Εννοιολογικός χάρτης



Επιδιώξεις της Πολιτικής εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση των παιδιών στο σχολείο ώστε:

- Να γίνουν ενσυνείδητοι και υπεύθυνοι πολίτες.
- Να αποκτήσουν εθνική συνείδηση.
- Να οικοδομήσουν την κοινωνική τους ταυτότητα.
- Να γνωρίσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης στις απαιτήσεις της κεντρικής εξουσίας.
- Η αναγνώριση του δημοκρατικού ιδεώδους μέσα από τη συμμετοχή στην πολιτική εξουσία και τη λήψη αποφάσεων ύστερα από σκέψη και αναλογισμό.

Απώτερος στόχος της Πολιτικής εκπαίδευσης

- Η θεσμοθετημένη πολιτική εκπαίδευση οδηγεί στην πολιτική κοινωνικοποίηση του ατόμου, στη μύησή του, δηλαδή, στην πολιτική κουλτούρα, την ανάπτυξη σταθερών στάσεων και συμπεριφορών και τον καθορισμό της πολιτικής του συμπεριφοράς. Είναι, με άλλα λόγια, μια πολιτική διαπαιδαγώγηση κατά την οποία, παράλληλα με την εκμάθηση των βασικών αξιών και κανόνων, το άτομο μαθαίνει να κατευνάζει τα αυθόρμητα πάθη και τις ορμές του και να συμμορφώνεται με τις κοινωνικές επιταγές.

Μέσα υλοποίησης της Πολιτικής εκπαίδευσης

- Περιεχόμενα της σχολικής γνώσης (Αγωγή του Πολίτη, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή).
- Καθημερινές σχολικές πρακτικές (σχέσεις εξουσίας μεταξύ δασκάλου- μαθητή, σεβασμός προς το διευθυντή).
- Τελετουργικές διαδικασίες (παρέλαση στις εθνικές εορτές, καθημερινή πρωινή προσευχή, αγιασμός στην έναρξη του σχολικού έτους).
- Διακόσμηση και στολισμός της τάξης και του σχολείου (εικόνες αγίων και ηρωικών προσώπων στις αίθουσες διδασκαλίας).

Στην Ελλάδα παρατηρούνται δύο κύριες φάσεις της Πολιτικής Εκπαίδευσης

- Η πρώτη καλύπτει την περίοδο από την **απελευθέρωση έως το 1997**, κατά την οποία παρατηρείται η τάση για εθνοκεντρισμό και εξύμνηση του ιστορικού παρελθόντος.
- Η δεύτερη αρχίζει **το 2001**, όπου παρατηρείται **γενικότερη αλλαγή των ευρωπαϊκών δεδομένων, διεθνοποίηση και έντονη πολιτισμική συνδιαλλαγή**. Οι πολίτες πλέον έχουν πολλαπλές ταυτότητες και καλούνται να είναι σε θέση να επικοινωνήσουν με άλλες κουλτούρες και πολιτισμούς.

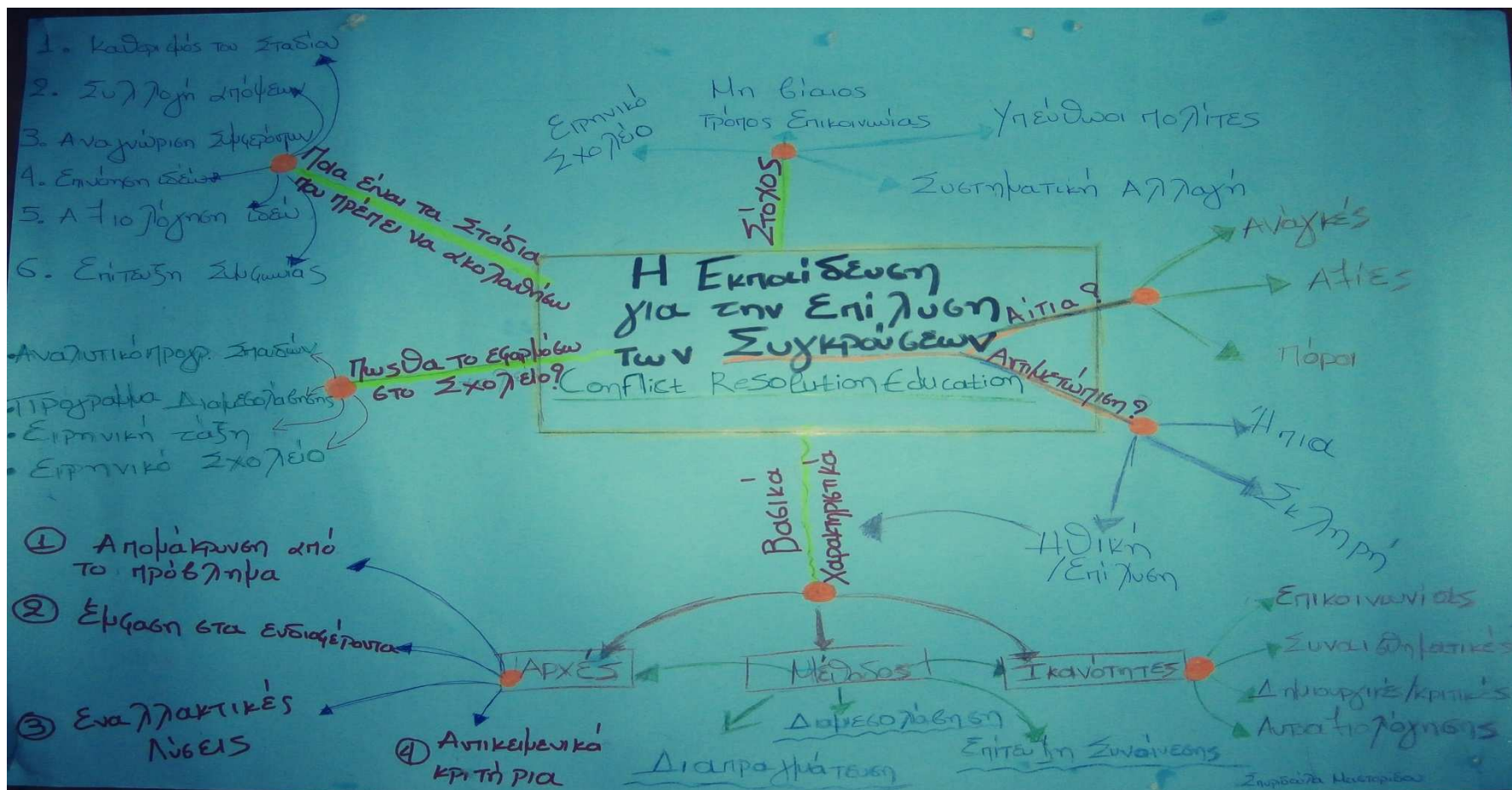
Συστατικά στοιχεία της πολιτικής εκπαίδευσης

- Οι πολιτικές γνώσεις: Αφορούν στις βασικές ιδέες και πληροφορίες, τις οποίες χρειάζεται να έχουν οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να βοηθούν τους/ις μαθητές/τριες στην αξιοποίηση των δημοκρατικών αρχών.
- Οι πολιτικές δεξιότητες: Αφορούν στις γνωστικές διεργασίες, οι οποίες επιτρέπουν την κατανόηση, ερμηνεία, σύγκριση και αξιολόγηση βασικών αρχών της κυβέρνησης και της ιδιότητας του πολίτη.
- Οι πολιτικές αρετές: Αφορούν στα στοιχεία του χαρακτήρα, τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης και των δημοκρατικών αρχών.

Εκπαίδευση για την επίλυση των συγκρούσεων

Σπυριδούλα Μαστορίδου

Εννοιολογικός χάρτης



Σύγκρουση

Αίτια:

- μη ικανοποίηση βασικών αναγκών.
- Διαφορετικές αξίες.
- Περιορισμένοι πόροι.

Αντιμετώπιση:

- Αδιαφορία/υποχώρηση.
- Επίθεση/βία.
- Επίλυση του προβλήματος με ειρηνικά μέσα (Bodine & Crawford, 1998).

Επίλυση των Συγκρούσεων- Βασικά χαρακτηριστικά

Βασικές αρχές:

- Απομάκρυνση των ανθρώπων από το πρόβλημα.
- Έμφαση στα ενδιαφέροντα-συμφέροντα και όχι στις θέσεις.
- Επινόηση λύσεων με στόχο το αμοιβαίο κέρδος (με τη μέθοδο brain storming).
- Χρήση αντικειμενικών κριτηρίων.

Μέθοδος:

- Διαπραγμάτευση.
- Διαμεσολάβηση.
- Επίτευξη συναίνεσης στη λήψη αποφάσεων.

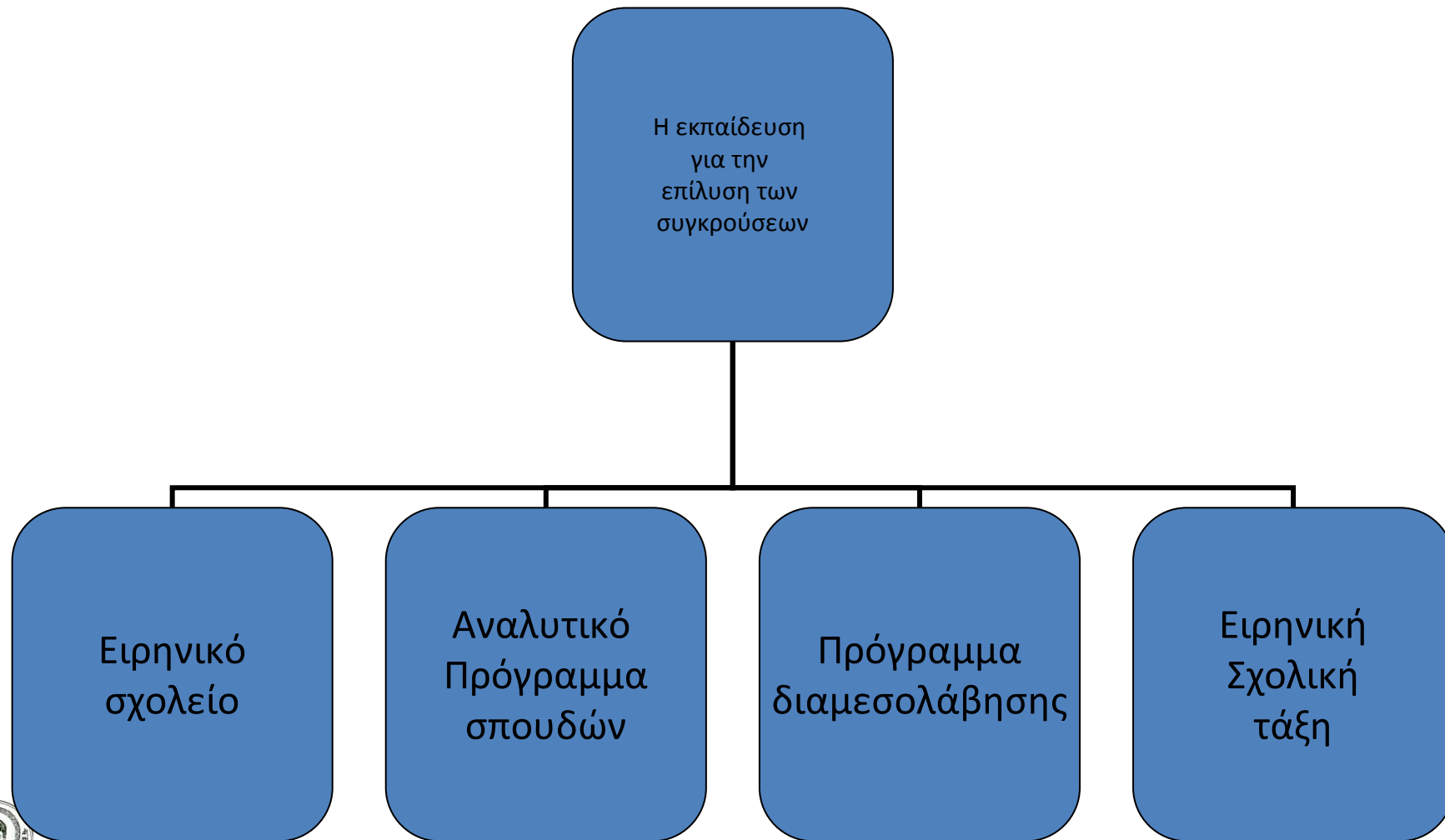
Δεξιότητες-Ικανότητες

- Ικανότητες επικοινωνίας.
- Κριτική σκέψη.
- Δημιουργική σκέψη.
- Συναισθηματική νοημοσύνη.
- Δικαιοσύνη, αυτοεκτίμηση, εμπιστοσύνη, **ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ** (Bodine & Crawford, 1998).

Τα στάδια επίλυσης μιας σύγκρουσης

- Καθορισμός του σταδίου/προβλήματος.
- Συγκέντρωση απόψεων.
- Αναγνώριση συμφερόντων.
- Επινόηση ιδεών για την επίλυση της διαφωνίας.
- Αξιολόγηση των ιδεών.
- Επίτευξη συμφωνίας (Bodine & Crawford, 1998).

Επίλυση των συγκρούσεων και σχολικό περιβάλλον (Διάγραμμα 1):





Αντιρατσισμός και Αντιρατσιστική Εκπαίδευση

Πετρούλα Γελαδάρη

Εννοιολογικός χάρτης

Ρατσισμός

- Διαχρονικό φαινόμενο
- Απουσία ιδεολογ. βάσης (1940)
- Οι άνθρωποι ≠ βδοί
- Διαίρεση βάσει: χρώμα, θρησκεία, φύλη
- Οι διαφορ. αντιλήψεις που ελέγχ. στον όρο του ατόμ. μειωζόντα ζωοποιεί

ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΣ


ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αντιρατσισμός

- Η ευρεία έννοια
- Αναγνώριση + πληροίκετος πρβ.
- Αναγνώριση + αλληλ. αξία του στυλ του ατόμ. ρατσισμ.
- Ανάπτυξη ψυχ. για το Η.Σ. ώστε να αναγνωρίζουμε


Ρατ. βία + να επιτύχουμε ανάπτυξη εθιμικών ηθικών → Ε.Α.Ο.Β.

Ισοτιμία - παιδ. πρβ. Αντιρατ. πρβ. Σ.Α.Α.Α.



Όταν γεννιέμαι, είμαι μαύρος
Όταν μεγαλώσω, είμαι μαύρος
Όταν καθομαι στον ήλιο, είμαι μαύρος
Όταν φοβάμαι, είμαι μαύρος
Όταν αρρωσταίνω, είμαι μαύρος
Κι όταν πηδαινω, αυτ.μα είμαι μαύρος
Κι εγω ήνωι άνθρωπ.

Όταν γεννιέμαι εβραϊός
Όταν μεγαλώνω, είμαι εβραϊός
Όταν υαίθερω στον ήλιο, είμαι κόκκινος
Όταν κρυαίνομαι, χιτ.β.γ. ήνωι
Όταν αρρωσταίνω, είμαι γερμανός
Κι όταν πηδαινω, αυτ.μα είμαι γερμ.



- Ευπαιδευτική Πρακτική
- Περιορισμός Ρατσισμ.
- Εμφανιστική Πρωτοβουλία Πρβ.
- Έξωθεν Σημειώσεις οι εμπειρίες
- Όλες τ.ε.ν. μ.η.νο.σ.τ.τ.ε.ν.
- Προσέλευση, Καταργησιμ., Ανάδοξημ.,
- Καταργησιμ. Σημειώσεις
- Ενίσχυση αυτοεπίτευσης μαθητ. ηθ.νο.σ.τ.τ.ε.ν.
- Συνοδος: Ισοτιμία στην Ευπαιδευση
- Αναλογ. κ.ο.σ. Σημειώσεις
- Αλληλ. εν. Δι.ο.σ.τ.τ.ε.ν. Α.ν. Πρβ.

Ρατσισμός

- Απέκτησε ιδεολογική βάση και καθιερώθηκε ως όρος στα τέλη της δεκαετίας του 1940.
- Οι άνθρωποι διακρίνονται ανάλογα με το χρώμα δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία ή την φυλή.
- Η καταπολέμησή του δεν αποτελεί μία μονοδιάστατη πράξη.
- Οι διαφορετικές αντιλήψεις και συμπεριφορές που το συγκεκριμένο φαινόμενο ενέχει, πρέπει να ληφθούν υπόψη και να αντιμετωπιστούν ξεχωριστά.

Αντιρατσιστική Εκπαίδευση (1/2)

- Εκπαιδευτική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές αντιλήψεις του ρατσισμού.
- Παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για δράση και αντιμετώπιση.
- Ρόλος: Η διατύπωση μιας εναλλακτικής παιδαγωγικής πράξης, που να θεωρεί εξίσου σημαντικές τις εμπειρίες όλων των μειονοτήτων.
- Καταργεί τα στερεότυπα μέσα από την ενεργό δράση των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών.

Αντιρατσιστική Εκπαίδευση (2/2)

- Αποδόμηση, Κατάργηση, Αναδόμηση.
- Ενισχύει την αυτοεκτίμηση των μειονοτικών μαθητών και μαθητριών.
- Σκοπός: Η ισότητα στην εκπαίδευση, η απαλλαγή από φασιστικά πρότυπα και η δικαιοσύνη.
- Γι' αυτό πρέπει να γίνουν αλλαγές στη σύσταση των Αναλυτικών Προγραμμάτων (ελαχιστοποίηση των διακρίσεων, των προκαταλήψεων και του ρατσισμού).

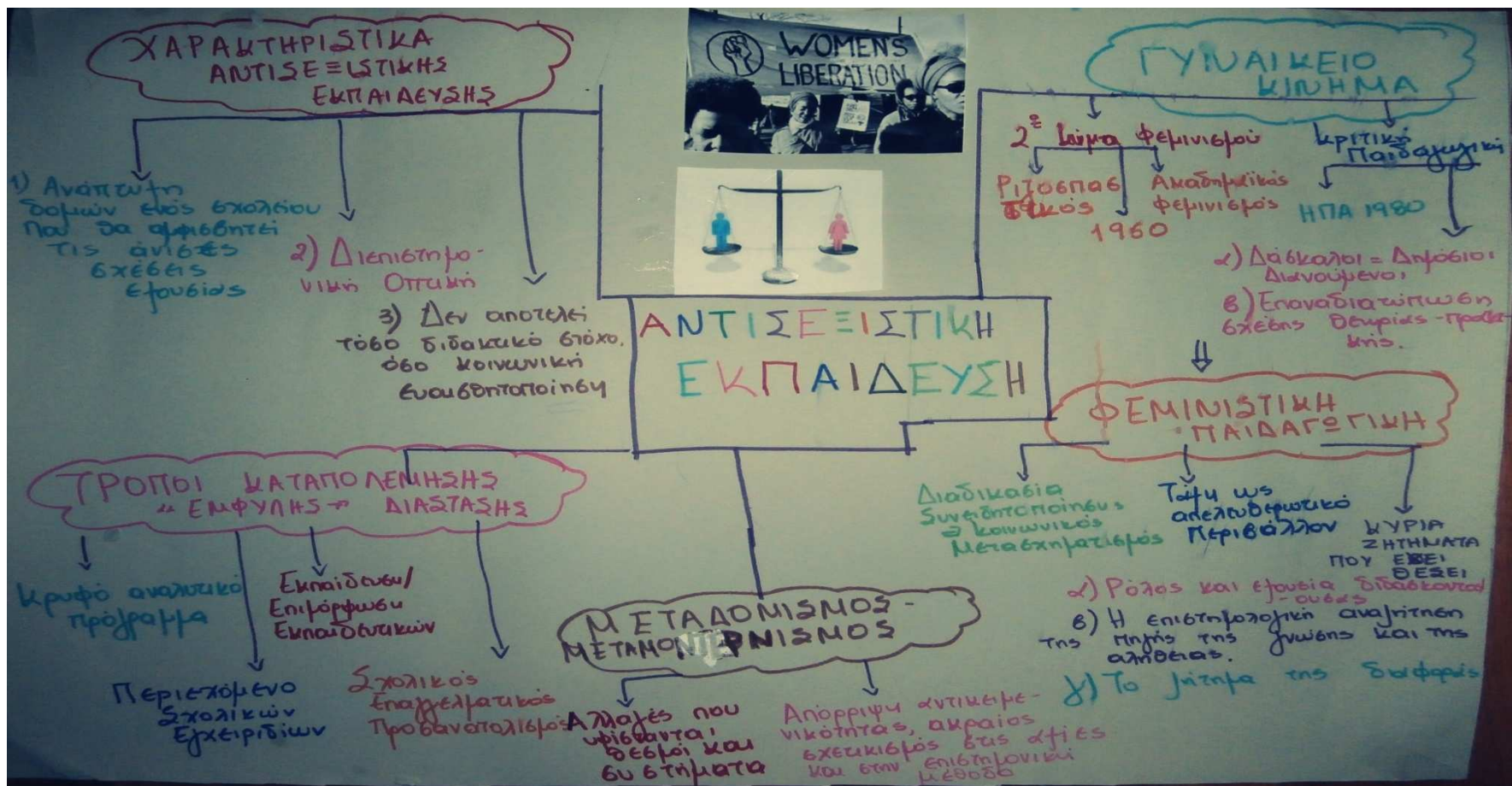
Αντιρατσισμός

- Αλλαγή συστημάτων, οργανωτικών κατασκευών, στρατηγικών και στάσεων, έτσι, ώστε τα προνόμια και τα οφέλη μιας κοινωνίας να αναδιανέμονται και να μοιράζονται δίκαια.
- Η διαδικασία της αναγνώρισης και της αλλαγής των αξιών εκείνων που διαιωνίζουν το ρατσισμό.
- Αναγνώριση της φυλετικής βίας και ανάπτυξη ελεγκτικών πρακτικών με τις οποίες θα εξασφαλίζουμε την ισότητα σε ένα σύνθετο φυλετικό και εθνοτικό πλαίσιο.

Αντισεξιστική Εκπαίδευση

Ειρήνη Παπαβλασοπούλου

Εννοιολογικός χάρτης



Απαρχές- Ερεθίσματα

- **ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ:** Ενέχει παραδοχές για την γνώση, την εξουσία και την πολιτική, όπως αυτές τονίστηκαν από το γυναικείο κίνημα την δεκαετία του '60 και την **Κριτική Παιδαγωγική**.
- **ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ- ΜΕΤΑΔΟΜΙΣΜΟΣ:** Οδήγησαν την έρευνα στην αναζήτηση σύνθετων διαστάσεων του φαινομένου και συγκεκριμένα στον τρόπο κατασκευής ταυτοτήτων.

Βασικά σημεία

- Κυρίαρχο σημείο μιας αντισεξιστικής εκπαίδευσης είναι η ανάπτυξη των δομών ενός σχολείου που θα αμφισβητεί τις άνισες σχέσεις εξουσίας.
- Αποτελεί διεπιστημονική οπτική, υιοθετείται από εκπαιδευτικούς διαφόρων επιστημονικών χώρων και βαθμίδων.
- Αποτελεί όχι τόσο διδακτικό στόχο, όσο κοινωνική ευαισθητοποίηση.

Τρόποι αντιμετώπισης

Η αντιμετώπιση της έμφυλης διάστασης στην εκπαίδευση πρέπει να καταπολεμηθεί ταυτοχρόνως σε πολλά επίπεδα της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, όπως:

- στο «κρυφό» αναλυτικό πρόγραμμα.
- στην εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών.
- στο σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό.
- στο περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Στέφανος Σαφούρης

Εννοιολογικός χάρτης



Οικολογία

- Ο όρος χρησιμοποιήθηκε αρχικά από το βιολόγο Haeckel στα τέλη του 19ου αιώνα.
- Εξηγεί τις σχέσεις ανάμεσα στους ζωντανούς οργανισμούς και στο περιβάλλον.

Περιβαλλοντική εκπαίδευση (1/2)

- Εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βοηθά τους πολίτες να αποκτήσουν γνώση του περιβάλλοντος.
- Βοηθά τους πολίτες να γίνουν ικανοί και αποφασισμένοι να έχουν διάθεση, να εργαστούν ατομικά και συλλογικά για την επίτευξη και τη διατήρηση μιας δυναμικής ισορροπίας, μεταξύ της ποιότητας της ζωής και της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Περιβαλλοντική εκπαίδευση (2/2)

- Επηρεάζει θετικά, ιδιαίτερα, τους μη φιλόδοξους, μικρής κοινωνικής επιρροής και αρνητικούς στις αλλαγές μαθητές.
- Η επίδρασή της είναι πολύ ισχυρή σε όλους τους παράγοντες ερμηνείας και πρόβλεψης της φιλο-περιβαλλοντικής συμπεριφοράς και ηθικής όταν τα **περιβαλλοντικά προγράμματα**:
 - υλοποιούνται με μαθητοκεντρικές και ομαδοσυνεργατικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις.
 - αναφέρονται σε δράσεις κοινωνικής παρέμβασης και συγκεκριμένα στην πολιτική δράση της υποστήριξης εκδηλώσεων διαμαρτυρίας υπέρ της προστασίας του τοπικού περιβάλλοντος.

Κοινωνική και Προσωπική Εκπαίδευση

Ελπίδα Τοκμακίδου

Εννοιολογικός χάρτης



Ορισμός

- Περιλαμβάνει τη διδασκαλία και τις άτυπες δραστηριότητες που σχεδιάζονται για την ενίσχυση της ανάπτυξης των γνώσεων, της κατανόησης, της στάσης και τη συμπεριφοράς και αφορούν τομείς όπως:
 - A) Τον «εαυτό» και τους «άλλους».
 - B) Κοινωνικούς θεσμούς, τη δομή και τις οργανώσεις.
 - Γ) Κοινωνικά και ηθικά ζητήματα.

Βασικές θέσεις (1/5)

- Δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα εξέτασης του κάθε μεμονωμένου ατόμου ως μέλους ενός συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου.
- Η εκπαίδευση συχνά θεωρείται ως ατομική διαδικασία. Το σχολείο έχει δεσμευτεί για την εκπαίδευση του κάθε ατόμου στο μέγιστο των δυνατοτήτων του. Αλλά αυτό που λείπει είναι η αναγνώριση του θεμελιώδους γεγονότος ότι τα άτομα δεν υπάρχουν έξω από την κοινωνία στην οποία δραστηριοποιούνται. Τα άτομα δεν αναπτύσσονται στην απομόνωση.

Βασικές θέσεις (2/5)

- Δεν υποστηρίζεται ότι η εκπαίδευση πρέπει να είναι ίδια για όλους, αγνοώντας τις ατομικές διαφορές. Τα άτομα έχουν διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Απλώς όλα τα άτομα ως ανθρώπινα όντα, είναι ενταγμένα σε ευρύτερες ομάδες, κοινότητες και κοινωνίες. Κατά συνέπεια ο τρόπος εστίασης της προσοχής μας στο άτομο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αντιλήψεις μας και τις αξιολογικές κρίσεις για το τι είναι καλό για την τάξη, το σχολείο ή την κοινωνία στο σύνολό της. Ο τρόπος αντιμετώπισης ενός μαθητή έχει άμεση σχέση με τις απόψεις μας σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις και την κοινωνία.

Βασικές θέσεις (3/5)

- Μεταξύ των δασκάλων, οι απόψεις για την υπακοή, την εξουσία, τη δικαιοσύνη, την ιεραρχία, την ισότητα, τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων υπονοούνται και συχνά δεν αναγνωρίζονται ακόμη και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Πρόκειται για την **προσωπική θεωρία** κάθε εκπαιδευτικού, η οποία μπορεί να έχει τεράστιες συνέπειες για το είδος της προσωπικής και κοινωνικής εκπαίδευσης που ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να υποστηρίξει και να ενθαρρύνει.

Βασικές θέσεις (4/5)

- Η στροφή στην προσωπική και κοινωνική εκπαίδευση προέκυψε από την αναγκαιότητα προστασίας των μαθητών στη νέα κατάσταση που διαμόρφωσε η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού παιδιών στον ίδιο σχολικό χώρο. Από την άλλη πλευρά οι απαιτήσεις για την ύπαρξη νέων προσόντων από τους εκπαιδευτικούς τους οδήγησε σε αυτήν την περιοχή που ήταν χαρακτηριστικό των ιδιωτικών σχολών.

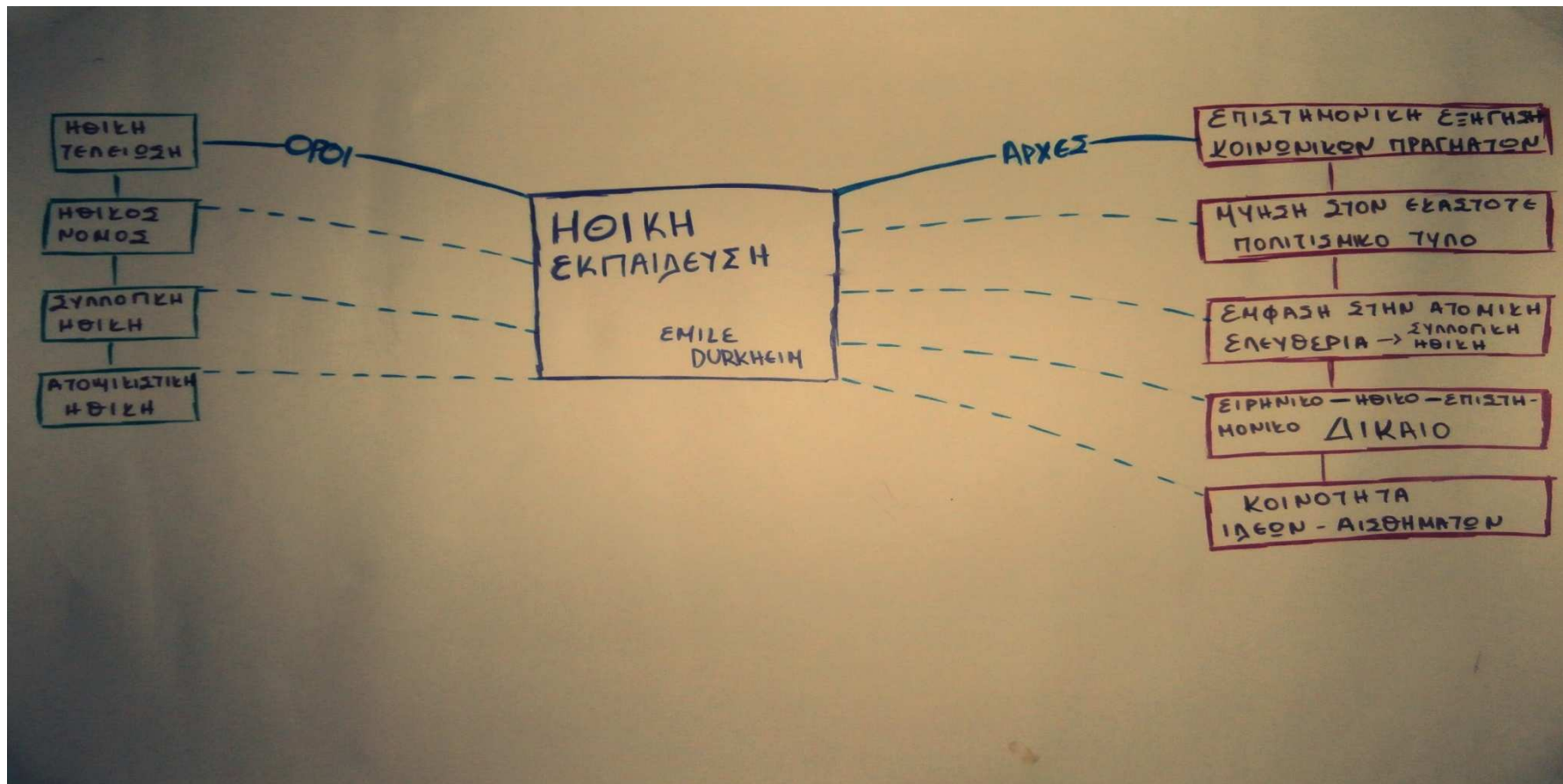
Βασικές θέσεις (5/5)

- Οι πιο εκτεταμένες ανάγκες των μαθητών όσον αφορά την προσωπική και κοινωνική τους ανάπτυξη, απαιτούν νέες δομές για την προώθηση και την υποστήριξή τους - δομές λιγότερο εξαρτημένες από τις παραδόσεις της ατομικής συμβουλευτικής, της επίλυσης προβλημάτων, την τιμωρία και την πειθαρχία.
- Διάχυση των ιδεών της Προσωπικής και Κοινωνικής Εκπαίδευσης στο ήδη διαμορφωμένο πρόγραμμα σπουδών του σχολείου.

Ηθική Εκπαίδευση κατά τον E. Durkheim

Μαρία Κιουτουκτσή

Εννοιολογικός χαρακτήρας



Θεμελιώδεις αρχές (1/2)

- Προετοιμασία νέων γενεών, ώστε να αντιμετωπίζονται τα κοινωνικά πράγματα ως αντικείμενα της επιστήμης.
- Μύηση της νέας γενιάς στον τύπο του ανθρώπου που καθορίζει ο εκάστοτε πολιτισμός.
- Ικανοποίηση της ανάγκης ελευθερίας του ατόμου, χωρίς όμως αυτή να αντιπαρατίθεται στην υποταγή του στη **συλλογική ηθική**.

Θεμελιώδεις αρχές (2/2)

- Προσανατολισμός της εκπαίδευσης στην οικοδόμηση ενός ειρηνικού, ηθικού και επιστημονικού δικαίου, το οποίο πρέπει να γίνει αντικείμενο λατρείας από τα μέλη της κοινωνίας.
- Διαμόρφωση κάποιας επαρκούς κοινότητας ιδεών και αισθημάτων, χωρίς την οποία δε θα μπορεί να υπάρξει καμία κοινωνία.

Πολυπολιτισμική-Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Παρασκευή Φίλκα

Ορισμοί

- **Πολυπολιτισμικότητα:** Η συνύπαρξη σε ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο μιας πολλαπλής πολιτισμικής ετερότητας – έθνος, θρησκεία, γλώσσα, ενδυμασία, συμπεριφορά, λογοτεχνία κ.λπ. (Καραμάνου, 2011).
- **«Πολυπολιτισμική εκπαίδευση** είναι η προετοιμασία για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές πραγματικότητες που τα άτομα βιώνουν σε πολιτισμικά ποικίλες και περίπλοκες ανθρώπινες συναντήσεις» (Modgil, Verma, Mallick & Modgil, 1997).
- **Πολυπολιτισμική εκπαίδευση** = ελευθερία από προκαταλήψεις, γνωριμία άλλων πολιτισμών, όχι πολιτισμική απομόνωση, διατήρηση ριζών.

Σκοποί της Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης

- Στην απόκτηση απαραίτητων γνώσεων ανάγνωσης, γραφής και μαθηματικών (Banks, 2004).
- Στο μετριασμό των οδυνηρών συναισθημάτων που νιώθουν και των διακρίσεων που υφίστανται μέλη ορισμένων εθνικών και φυλετικών ομάδων, εξαιτίας των φυλετικών, σωματικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών τους.
- Στην προσφορά σε όλους τους μαθητές των απαραίτητων δεξιοτήτων, στάσεων και γνώσεων, ώστε να δραστηριοποιηθούν μέσα στον εθνικό, στον κυρίαρχο, αλλά και σε άλλους εθνικούς πολιτισμούς.

Διαστάσεις της Πολυπολιτισμικής Εκπαίδευσης

- 1) Παιδαγωγική ισότητα.
- 2) Η ενσωμάτωση περιεχομένου.
- 3) Η διαδικασία παραγωγής της γνώσης.
- 4) Ο περιορισμός των προκαταλήψεων.
- 5) Η ενθαρρυντική πολιτισμική κουλτούρα και κοινωνική διάρθρωση.

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- **Αφετηρία της:** η πολυπολιτισμικότητα και πολυγλωσσία.
- **Γνώμονας Δ.Ε.:** η ισότιμη αντιμετώπιση των πολιτισμών.
- **Απευθύνεται σε:** ντόπιους και ξένους, θεσμούς και κοινωνικές ομάδες.
- **Στόχος Δ.Ε.:** κυριαρχία αμοιβαίας ανοχής, κατανόησης, αναγνώρισης και αποδοχής ατόμων και ομάδων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης, ώστε να συμβιώνουν ειρηνικά.

Ιστορική αναγωγή της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

1) Ευρώπη: 1965 – 1980:

- «υπόθεση του ελλείμματος»
- «υπόθεση της διαφοράς»
- «αρχή της αποδοχής της ετερότητας του άλλου».

2) Ελλάδα: δεκαετία '80 - παλιννοστούντες, αλλοδαποί/ες και τσιγγανόπαιδες μαθητές και μαθήτριες (Δαμανάκης, 2004).

Μοντέλα διαχείρισης διαπολιτισμικότητας

- Το αφομοιωτικό μοντέλο.
- Το μοντέλο της ενσωμάτωσης.
- Το πολυπολιτισμικό μοντέλο.
- Το αντιρατσιστικό μοντέλο.
- Το διαπολιτισμικό μοντέλο.

Αρχές Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

- Η εκπαίδευση για την ενσυναίσθηση.
- Η εκπαίδευση για αλληλεγγύη.
- Η εκπαίδευση για το διαπολιτισμικό σεβασμό.
- Η εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης.

Αξιώματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

- Ισοτιμία των πολιτισμών.
- Ισοτιμία του μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης.
- Η αρχή της παροχής των ίσων ευκαιριών.

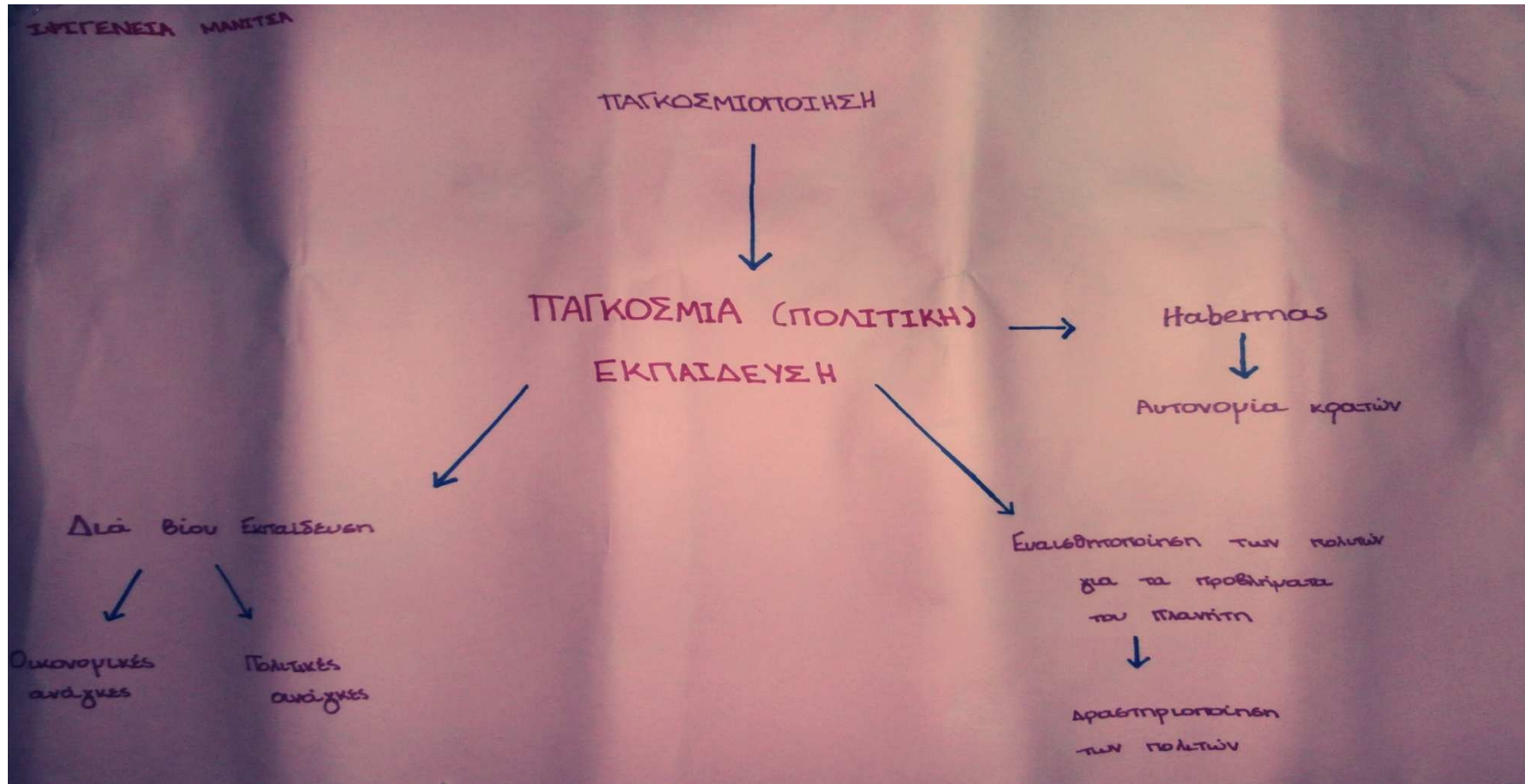
Πολυπολιτισμική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Κοινό σημείο ο όρος «πολιτισμός».
- **Πολυπολιτισμικότητα:** δεδομένο και αφετηρία της διαπολιτισμικότητας.
- **Διαπολιτισμικότητα:** ζητούμενο.
- **Και οι δύο όροι: 1)** επηρεάζουν την οργάνωση και διοίκηση του σχολείου, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη γλωσσική διδασκαλία, την αξιολόγηση των μαθητών, τα αναλυτικά προγράμματα και τα σχολικά βιβλία.
- 2)** περιλαμβάνουν και περιστρέφονται γύρω από έννοιες όπως μετανάστης, πρόσφυγας, αλλοδαπός, παλιννοστούντας, διγλωσσία, σχολική αποτυχία, ανθρώπινα δικαιώματα, ρατσισμός, ξενοφοβία, διακρίσεις, προστασία, σεβασμός, ταυτότητα, «Εαυτός» και «Άλλος» κ.ά.

Παγκόσμια (Πολιτική) Εκπαίδευση

Ιφιγένεια Μανίτσα

Εννοιολογικός χάρτης



Χαρακτηριστικά Παγκόσμιας (Πολιτικής) Εκπαίδευσης

- Βασίζεται στην άποψη του σοσιαλδημοκράτη Habermas για την ύπαρξη αυτονομίας σε όλα τα κράτη.
- Ο Habermas φοβάται πως τα μικρά-μεσαία κράτη δε θα μπορέσουν να συμβαδίσουν με το νεοφιλελεύθερο κοινωνικό μοντέλο της παγκοσμιοποίησης.
- Σύμφωνα με την Παγκόσμια Πολιτική Εκπαίδευση η σχέση μεταξύ τοπικού και παγκόσμιου δεν είναι συγκρουσιακή, αλλά μια σχέση με νόημα κοινότητας για όλους τους ανθρώπους.

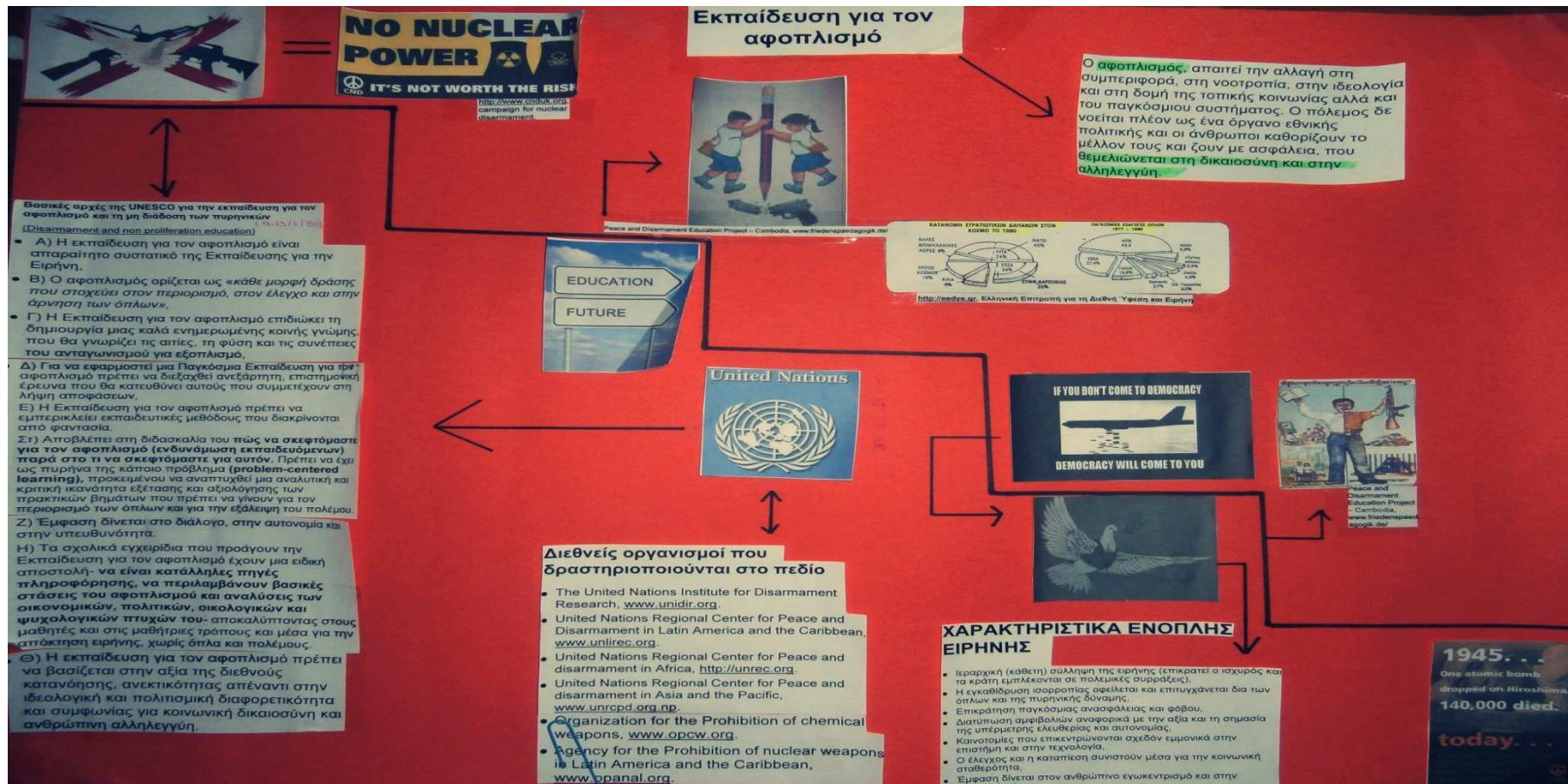
Ο διττός ορισμός της Παγκόσμιας Πολιτικής Εκπαίδευσης

- Αφενός, στοχεύει στην ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών για τη σφαιρική πρόσκτηση γνώσεων μέσω της δια βίου εκπαίδευσης για την κάλυψη όλων των οικονομικών και πολιτικών αναγκών των κρατών.
- Αφετέρου, αφορά στην αφύπνιση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τα προβλήματα που μαστίζουν τον πλανήτη, με απώτερο σκοπό την εμπλοκή των ίδιων σε δράσεις, οι οποίες θα οδηγήσουν σ' ένα καλύτερο κόσμο.

Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό

Μαρία Κοντοβά

Poster



Εισαγωγικά

- **Από το 1946** ξεκινούν οι συζητήσεις σε διμερές και πολυμερές επίπεδο περί ελέγχου των εξοπλισμών και σταδιακού αφοπλισμού, ωστόσο δεν ανακόπτεται ο ραγδαίος ρυθμός παραγωγής όπλων.

Χαρακτηριστικά ένοπλης ειρήνης (1/2)

- Ιεραρχική (κάθετη) σύλληψη της ειρήνης (επικρατεί ο ισχυρός και τα κράτη εμπλέκονται σε πολεμικές συρράξεις).
- Η εγκαθίδρυση ισορροπίας οφείλεται και επιτυγχάνεται δια των όπλων και της πυρηνικής δύναμης.
- Επικράτηση παγκόσμιας ανασφάλειας και φόβου.
- Διατύπωση αμφιβολιών αναφορικά με την αξία και τη σημασία της υπέρμετρης ελευθερίας και αυτονομίας.

Χαρακτηριστικά ένοπλης ειρήνης (2/2)

- Καινοτομίες που επικεντρώνονται σχεδόν εμμονικά στην επιστήμη και στην τεχνολογία.
- Ο έλεγχος και η καταπίεση συνιστούν μέσα για την κοινωνική σταθερότητα.
- Έμφαση δίνεται στον ανθρώπινο εγωκεντρισμό και στην επιθετική φύση.

Ιστορική αναδρομή

- **Από το 1970** Ευρωπαίοι εκπαιδευτές, θιασώτες της Διεθνούς εκπαίδευσης προώθησαν την **Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό και τη μη διάδοση των πυρηνικών**, καθώς συνειδητοποίησαν πως η «τελική επιδημία» για την ανθρωπότητα θα είναι ο πυρηνικός πόλεμος.
- **Το 1978** η πρώτη ειδική σύνοδος του ΟΗΕ για τον αφοπλισμό κάλεσε τις κυβερνήσεις, τις ΜΚΟ και τους διεθνείς οργανισμούς να λάβουν μέτρα για την ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης για τον αφοπλισμό και για Σπουδές ειρήνης σε όλες ανεξαιρέτως τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Διεθνείς οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στο πεδίο (1/2)

- The United Nations Institute for Disarmament Research, www.unidir.org.
- United Nations Regional Center for Peace and Disarmament in Latin America and the Caribbean, www.unlirec.org.
- United Nations Regional Center for Peace and disarmament in Africa, <http://unrec.org>.
- Organization for the Prohibition of chemical weapons, www.opcw.org.

Διεθνείς οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στο πεδίο (2/2)

- Agency for the Prohibition of nuclear weapons in Latin America and the Caribbean, www.opanal.org.
- United Nations Regional Center for Peace and disarmament in Asia and the Pacific, www.unrcpd.org.np.

Θέσεις της Εκπαίδευσης για τον αφοπλισμό

- Σκοπός της εκπαίδευσης αυτής είναι να κάνει τα μυαλά των ανθρώπων ανθεκτικά στην **προπαγάνδα**.
- Αποβλέπει στο μετασχηματισμό του παρόντος συστήματος των οπλισμένων εθνικών κρατών σε μια νέα τάξη πραγμάτων στην οποία δεσπάζει η άοπλη ειρήνη.
- Επικεντρώνεται στη μείωση, στον έλεγχο και στην εξάλειψη κάθε είδους πολεμικού εξοπλισμού, προκειμένου να υπονομευθεί ο **μιλιταρισμός** και να προληφθεί η ένοπλη βία.

Βασικές αρχές της UNESCO για την Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό και τη μη διάδοση των πυρηνικών (1/3)

- A) Η εκπαίδευση για τον αφοπλισμό είναι απαραίτητο συστατικό της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη.
- B) Ο αφοπλισμός ορίζεται ως κάθε μορφή δράσης που στοχεύει στον περιορισμό, στον έλεγχο και στην άρνηση των όπλων.
- Γ) Η Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό επιδιώκει τη δημιουργία μιας καλά ενημερωμένης κοινής γνώμης, που θα γνωρίζει τις αιτίες, τη φύση και τις συνέπειες του ανταγωνισμού για εξοπλισμό.
- Δ) Για να εφαρμοστεί μια Παγκόσμια Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό πρέπει να διεξαχθεί ανεξάρτητη, επιστημονική έρευνα που θα κατευθύνει αυτούς που συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων.

Βασικές αρχές της UNESCO για την Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό και τη μη διάδοση των πυρηνικών (2/3)

Ε) Η Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό πρέπει να εμπειρικλείει εκπαιδευτικές μεθόδους που διακρίνονται από φαντασία.

Στ) Αποβλέπει στη διδασκαλία του **πώς να σκεφτόμαστε για τον αφοπλισμό (ενδυνάμωση εκπαιδευόμενων) παρά στο τι να σκεφτόμαστε για αυτόν**. Πρέπει να έχει ως πυρήνα της κάποιο πρόβλημα (**problem-centered learning**), προκειμένου να αναπτυχθεί μια αναλυτική και κριτική ικανότητα εξέτασης και αξιολόγησης των πρακτικών βημάτων που πρέπει να γίνουν για τον περιορισμό των όπλων και για την εξάλειψη του πολέμου.

Βασικές αρχές της UNESCO για την Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό και τη μη διάδοση των πυρηνικών (3/3)

- Ζ) Έμφαση δίνεται στο διάλογο, στην αυτονομία και στην υπευθυνότητα.
- Η) Τα σχολικά εγχειρίδια που προάγουν την Εκπαίδευση για τον αφοπλισμό έχουν μια **ειδική αποστολή**- να είναι κατάλληλες πηγές πληροφόρησης, να περιλαμβάνουν βασικές στάσεις του αφοπλισμού και αναλύσεις των οικονομικών, πολιτικών, οικολογικών και ψυχολογικών πτυχών του- αποκαλύπτοντας στους μαθητές και στις μαθήτριες τρόπους και μέσα για την απόκτηση ειρήνης, χωρίς όπλα και πολέμους.
- Θ) Η εκπαίδευση για τον αφοπλισμό πρέπει να βασίζεται στην αξία της διεθνούς κατανόησης, ανεκτικότητας απέναντι στην ιδεολογική και πολιτισμική διαφορετικότητα και συμφωνίας για κοινωνική δικαιοσύνη και ανθρώπινη αλληλεγγύη.

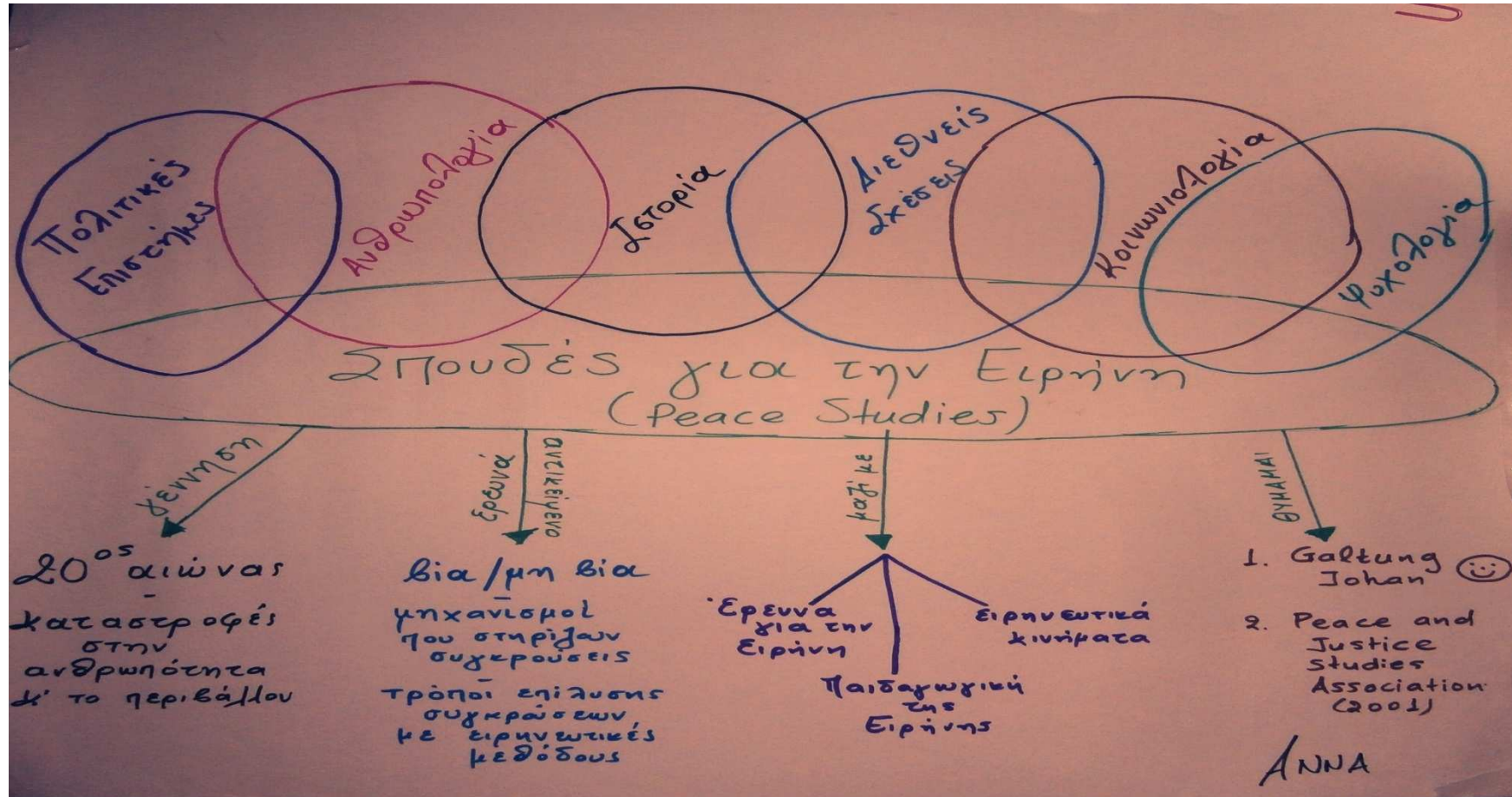
Θεμελιώδης σκοπός της Εκπαίδευσης για τον αφοπλισμό

- Ο αφοπλισμός, απαιτεί την αλλαγή στη συμπεριφορά, στη νοοτροπία, στην ιδεολογία και στη δομή της τοπικής κοινωνίας αλλά και του παγκόσμιου συστήματος. Ο πόλεμος δε νοείται πλέον ως ένα όργανο εθνικής πολιτικής και οι άνθρωποι καθορίζουν το μέλλον τους και ζουν με ασφάλεια, που θεμελιώνεται στη δικαιοσύνη και στην αλληλεγγύη.

Σπουδές για την Ειρήνη

Άννα Γαζέτη

Εννοιολογικός χάρτης



Γενικά

- Είναι ένας **διεπιστημονικός κλάδος** που αξιοποιεί τις θεωρίες και τα ερευνητικά δεδομένα διαφορετικών επιστημονικών αντικειμένων.
- Οι Σπουδές για την Ειρήνη γεννήθηκαν μέσα από τις καταστροφές που προκλήθηκαν στην ανθρωπότητα και στο περιβάλλον τον 20^ο αιώνα (Παγκόσμιοι Πόλεμοι, Ολοκαυτώματα, όπλα μαζικής καταστροφής, εθνικές/φυλετικές/θρησκευτικές συγκρούσεις).
- Οι Σπουδές για την Ειρήνη είναι ένας κλάδος των κοινωνικών επιστημών που ασχολείται με τον εντοπισμό και την ανάλυση των φαινομένων βίας και μη βίας, των δομικών μηχανισμών που παράγουν και στηρίζουν τις συγκρούσεις καθώς και των τρόπων επίλυσης των συγκρούσεων με ειρηνευτικές μεθόδους.

Ενδεικτική ιστορική αναδρομή

- Τον 20^ο αιώνα οι Σπουδές για την Ειρήνη ασχολούνται κυρίως με τη μελέτη των πολέμων: γιατί συμβαίνουν και τι μπορούμε να κάνουμε για να τους σταματήσουμε («αρνητική ειρήνη»).
- Τη δεκαετία του 1960 ξεκινά μια μεγάλη συζήτηση για τη «θετική ειρήνη», επικεντρωμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δικαιοσύνη και τη χρήση της μη βίας ως εργαλείου αντιμετώπισης της καταπίεσης.
- **1970/φεμινιστικό κίνημα:** συμπερίληψη κι άλλων μορφών βίας, όπως η ενδοοικογενειακή βία και η παιδική κακοποίηση.

Συμπερασματικά

- Οι Σπουδές για την Ειρήνη βρίσκονται σε συμβιωτική σχέση με τα ειρηνευτικά κινήματα, την Έρευνα για την Ειρήνη και την Παιδαγωγική της Ειρήνης. Είναι, έτσι, ένα δυναμικό πεδίο όπου αναδεικνύονται και διερευνώνται οι αιτίες της βίας και οι προϋποθέσεις της ειρήνης.

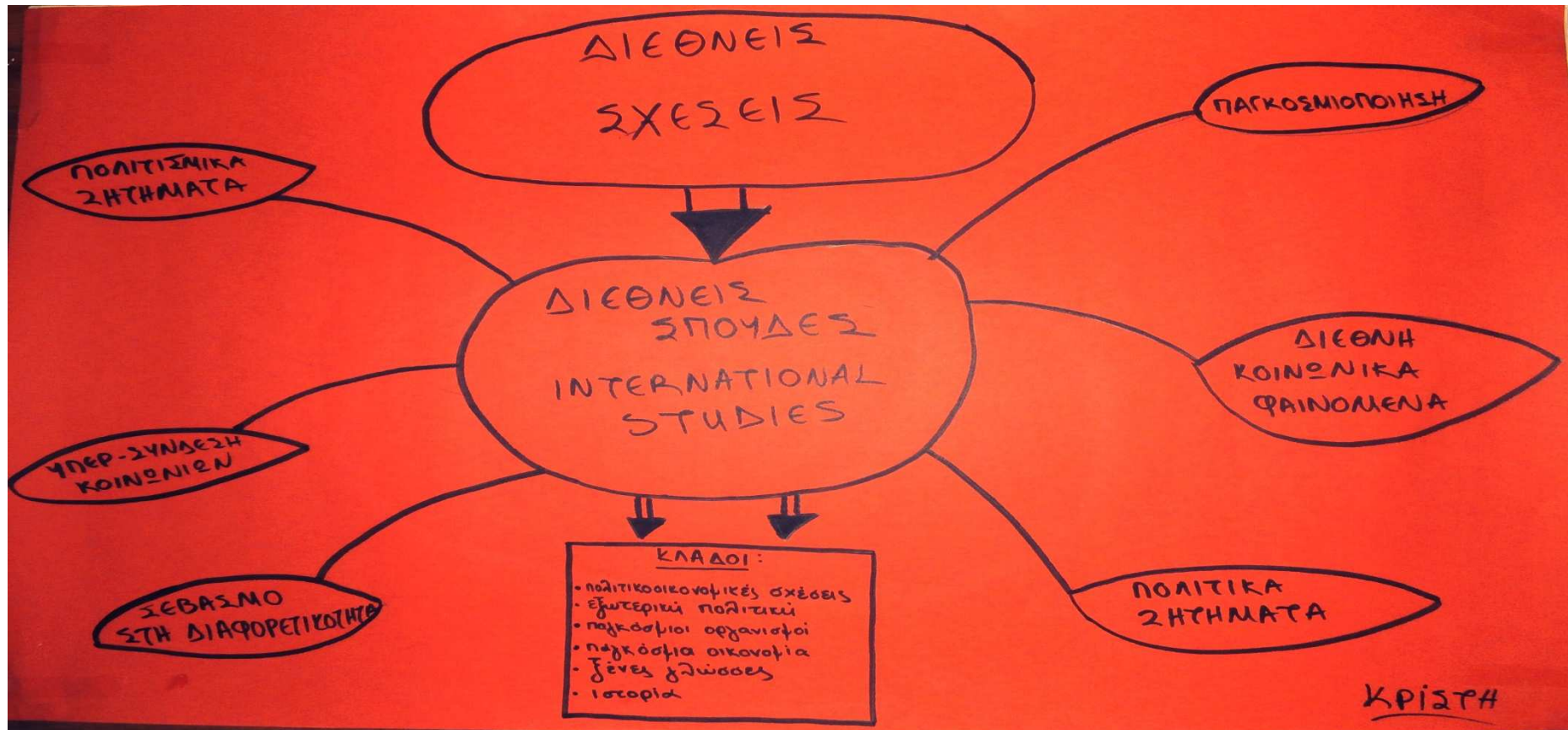
Ορόσημα στις Σπουδές για την Ειρήνη

- **1959:** ίδρυση του **Peace Research Institute Oslo**, Ιδρυτικά μέλη: Bert Roling, Johan Galtung. Εκδίδουν δύο ακαδημαϊκά περιοδικά (*Journal of Peace Research* και *Bulletin of Peace Proposals*).
- **1964:** ίδρυση του **International Peace Research Association (IPRA)**.
- **1970:** ίδρυση της οργάνωσης **COPRED** (Consortium for Peace Research, Education and Development). Συμμετέχουν επιστήμονες και ακτιβιστές.
- **1972:** έκδοση του περιοδικού *Peace and Change*.
- **2001:** ίδρυση του **Peace and Justice Studies Association**.

Διεθνείς Σπουδές

Χρυσούλα Καραμπατζάκη

Εννοιολογικός χάρτης



Στόχος προγραμμάτων σπουδών

- Προετοιμασία των πολιτών και των εργαζομένων για δουλειά και συνεισφορά σε έναν κόσμο κοινωνικής και πολιτισμικής διαφορετικότητας.
- Σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και την πρακτική.

Επιμέρους αντικείμενα

- Πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις.
- Εξωτερική πολιτική, διπλωματία και διακρατικές σχέσεις.
- Ο ρόλος των παγκόσμιων οργανισμών.
- Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνής οικονομία.
- Ξένες γλώσσες.
- Ιστορία.

Συνολική αποτίμηση (1/2)

- Οι εν λόγω Εκπαιδεύσεις ως προς το αντικείμενό τους- άλλες σε μικρότερο και άλλες σε μεγαλύτερο βαθμό- σχετίζονται με ζητήματα ειρήνης, πολέμου, αφοπλισμού, κοινωνικής δικαιοσύνης και οικουμενικών αξιών.
- Κατά μία άποψη η Παιδαγωγική της Ειρήνης είναι μια «ομπρέλα» που καλύπτει τις εν λόγω εκπαιδεύσεις. Δηλαδή, οι παραπάνω εκπαιδεύσεις συγκροτούν ή εντάσσονται στην Παιδαγωγική της Ειρήνης και εντοπίζονται στη βιβλιογραφία υπό τον όρο **«συνδεδεμένες Παιδαγωγικές»**, με την έννοια ότι η μία Παιδαγωγική είναι ενωμένη με την άλλη και αλληλεξαρτώμενες μεταξύ τους.

Συνολική αποτίμηση (2/2)

- Κατά μία άλλη, όμως, άποψη οι Εκπαιδεύσεις αυτές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, παρά την κοινή τους στόχευση και η εξέλιξη της κάθε μίας ποικίλλει βάσει των διαφορετικών κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/10)

- Αθανασάκης, Α., (1996). *Οικοπεριβαλλοντική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Δαρδάνος.
- Banks, J. A., (2004). *Εισαγωγή στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Bodine, R. J. & Crawford, D. K., (1998). *The handbook of conflict resolution education: a guide to building quality programs in schools*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Bourn, D., (2005). “Development Education in the era of globalization” διαθέσιμο στο: <http://www.developmenteducationreview.com/issue1-perspectives1>.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/10)

- Δαμανάκης, Μ., (2005). *Η Εκπαίδευση των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα, Διαπολιτισμική Προσέγγιση*. Αθήνα: GUTENBERG.
- Δημητρίου, Α., (2009). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Περιβάλλον, Αειφορία. Θεωρητικές και Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Durkheim, E., (1974). *L'Education morale*. Paris: Les Presses universitaires de France.
- Durkheim, E., (1989). *Education et sociologie*. Paris: Les Presses universitaires de France.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/10)

- Gillborn D., (1995). *Racism and Antiracism in Real Schools. Theory, Policy, Practice*. Open University Press: Buckingham, Philadelphia.
- Hargreaves, A., Baglin, E., Henderson, P., Leeson, P., Tossell, T., (1998). *Personal and social education choices and challenges*, Basil: Blackwell.
- Harris, I., Morrison, M., (2003). *Peace education*. Jefferson/ North California and London: McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Harris, M. I., (2006). “Introduction:Peace Studies at the Beginning of the Twenty-First Century”. Στο *Global Directory of Peace Studies and Conflict Resolution Programs (Seventh Edition)*. Διαθέσιμο στο: www.peacejusticestudies.org.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/10)

- Καρακατσάνη, Δ., (2003). *Εκπαίδευση και πολιτική διαπαιδαγώγηση. Γνώσεις, αξίες, πρακτικές*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Καραμάνου, Ά., (2011). «Πολυπολιτισμικότητα, ανθρώπινα δικαιώματα και ισότητα των φύλων», στο: *Διαπολιτισμικότητα και Θρησκεία στην Ευρώπη, μετά την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας*. Έκδοση Αντιπροσωπείας της Εκκλησίας της Ελλάδας στην ΕΕ: Ίνδικτος, σσ. 209-238.
- Marks, S., (1983). “Peace, development and human rights education: The dilemma between the status quo and curriculum overload”, *International Review of education*, 29/3, pp. 289-310.
- Μίτιλης, Α. & Σκάλη, Θ., (2004). *Οδηγός Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (5/10)

- Modgil, S., Verma G., Mallick K., Modgil C., (1997). *ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Προβληματισμοί – Προοπτικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολάου, Γ., (2000). *ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, Από την ομοιογένεια στην πολυπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ντέρτη Μ., (2012). *Ρατσισμός: Κοινωνικές και Εκπαιδευτικές Διαστάσεις*. Διπλωματική Εργασία στο Διαττανεπιστημιακό και Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του τμήματος Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του ΕΚΠΑ.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (6/10)

- Παπαναούμ- Τζίκα, Ζ., (1989). *Πολιτική κοινωνικοποίηση και σχολείο. Κριτική θεώρηση και εμπειρική έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Πολίτης Φ., (2006). *Οι «Ανδρικές Ταυτότητες» στο Σχολείο - Ετεροσεξουαλικότητα, Ομοφυλοφοβία και Μισογυνισμός*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Τσιάκαλος Γ., (2000). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- UNESCO, (1999). *Disarming History. Revisiting the Balkans*. (International Conference on combating stereotypes and prejudice in history textbooks of South-East Europe, Visby, Gotland, Sweden).

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (7/10)

- Webel, Ch., & Galtung, J. (eds), 2007. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. Taylor and Francis e-Library. (http://www.thepdfportal.com/handbook-of-peace-and-conefac82ict-studies_75048.pdf).
- Wintersteiner, W., Spajic- Vrkas, V., Teutsch, R. [eds], 2003. *Peace Education in Europe: visions and experiences*. Munster/ New York/ Munchen/ Berlin: Waxman.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (8/10)

- <http://www.ideaonline.ie/content/about-development-education>.
- <http://www.un.org/disarmament/education/>
- <http://www.ucalgary.ca/cared/antiracism2>
- <http://edu09.pbworks.com/w/page/15398425/%CE%A0%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7>.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (9/10)

- <http://hdl.handle.net/10795/1490> και <http://repository.edulll.gr/1490>: Από τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω άρθρα- μελέτες:
Γεώργιος Τσιάκαλος, 1995. «Σεξισμός, ρατσισμός, κοινωνικός αποκλεισμός: ο ρόλος της εκπαίδευσης».
Δήμητρα Κογκίδου, 1997.«Φεμινιστική Παιδαγωγική: Ένα πλαίσιο για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών».
Δήμητρα Κογκίδου. «Σεξισμός και αντισεξισμός- Φύλο και εκπαίδευση».
- <http://www.isanet.org/>.
- <http://www.flinders.edu.au/courses/undergrad/bis/>.
- <http://www.rmit.edu.au/programs/bp048>.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (10/10)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

- Διάγραμμα 1: Bodine, R. J. & Crawford, D. K., (1998). *The handbook of conflict resolution education: a guide to building quality programs in schools*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κυριάκος Μπονίδης.
«Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη.
Έκπαιδεύσεις' και 'Σπουδές' σχετικές με την Παιδαγωγική της Ειρήνης».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS325/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ



Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά

Θεσσαλονίκη, Ακαδημαϊκό έτος 2014



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ





**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**



Σημειώματα



Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.